

Ook in dit Maandblad verschenen eenige bijdragen van zijn hand. Hij gaf ons o.m. een verklaring van de benaming Smakke-laarsburg (III-1928, blz. 16) en van den familienaam Proeys (VIII-1933, blz. 9—10), vestigde de aandacht op het voorkomen van den naam Utrecht in een Oudhoogduitsch gedicht (IX-1934, blz. 42—43) en gaf aanwijzing van de historische personen in het boek van S. H. Kautzmann-Van Oosterzee „Rond den Dom” (XI-1936, blz. 78—79). Bovendien zond Beets in 1934 aan de Vereeniging „Oud-Utrecht” eenige gegevens voor de rubriek „Utrecht in romanvorm” en „Utrecht in de lyriek”, waarvan nog slechts ten deele gebruik gemaakt kon worden.

Beets' warme belangstelling in ons volksleven openbaarde zich o.a. ook in onze palmpaschen. Hij gaf den stoot tot een onderzoek van ons tegenwoordig palmpaaschgebied en zijn typen. Een oproeping in het tijdschrift *Volkskunde* (XII-1900, blz. 229—230) lokte verschillende mededeelingen uit en had tot gevolg dat op Palmzondag 1906 te Utrecht door Dr. A. Beets te zamen met ondergeteekende de eerste Palmpaaschtentoonstelling werd gehouden, sedert door vele andere in verschillende steden van ons land gevolgd.

C. C. VAN DE GRAFT.

HOE UTRECHT VROEGER DE GEBOORTE VAN ORANJE-VORSTEN VIERDE.

Willem Frederik, later (1813—1840) koning Willem I, geboren 24 Augustus 1772 te 's Gravenhage, gestorven 12 December 1843 te Berlijn.

Utrecht den 25 Augusti. Gisteren ontrent den middag vernam men alhier door Expressen de heuchlyke tyding der gelukkige bevalling van hare Koningl. Hoogheid Mevrouw de Prinses, Gemalin van den Heer Prins Erfstadhouder, van een Prins. Vervolgens arriveerde de Heer Graef van Heyden met een formeelen Brief van Notificatie van zyne Doorl. Hoogheid aen de Heren Staten dezer Provincie nopens dat gezeegend Evenement, waerover heden driewerf de Klokken van alle de Kerken en publieke Gestichten een half uur geluid zyn, als ook op die der Doms- en Nicolai-Kerken een half uur gespeeld is, zullende dezen avond ten 6 uren door den Hoog Eerw. en Hoog Gel. Heer Professor Burmannus in den Dom Gode den Almagtigen een plechtige Dankzegging geschieden. Ook hebben zo gisteren als heden vele Burgers publieke bewyzen gegeven van 't deel, 't geen zy in de algemene Vreugde neemen.

Utrechtsche courant, 26 Augustus 1772.

Willem Frederik George Lodewijk, later (1840—1849) koning Willem II, geboren 6 December 1792 te 's Gravenhage, gestorven 7 Maart 1849 te Tilburg.

Utrecht den 8 December. Gisteren vernam men hier de blyde tyding, dat Hare Koninglyke Hoogheid, Mevrouw de Erfprinses van Orange, eergister, voorspoedig verlost was van een welgeschapen en alle tekenen van gezondheid medebrenge Prins, en zich, naar tydsomstandigheden, zeer wel bevondt. — Deeze heuchelyke gebeurtenis is mede alhier gevierd door driemaal 21 Kanonschooten van de Stads-wallen en het telkens bespeelen van het

klokkenspel in den Domstoren, gelyk ook van wegens de Ed. Mogende Heeren Staaten dezer Provincie aanschryving is gedaan aan de Magistraaten der Provinciale Steden tot het doen bespelen der klokken, en aan de Predikanten der respectieve Plaatsen alom in de Provincie, om voor de voorspoedige en gewenschte verlossing van Hare Koninglyke Hoogheid, en wegens de gelukkige geboorte van een Prins, den Goedertieren God te loven en te danken, en te gelyk vuuriglyk te bidden, voor de spoedige herstelling van gemelde Haare Koninglyke Hoogheid en om de gunstryke conservatie in het opwassen van hooggedachten Jongen Prins, tot vreugde, heil en welstand van deezen Staat.

Utrechtsche courant, 10 December 1792.

Willem Alexander Paul Frederik Lodewijk, later (1849—1890) koning Willem III, geboren 19 Februari 1817 te Brussel, gestorven 23 November 1890 op Het Loo.

Utrecht den 25 Februarij. Gepasseerden vrijdag morgen ontving men alhier de tijding van de gelukkige bevalling van H.K.H. de Prinses van Oranje, van eenen Prins. Dadelijk wierden door onderscheidene inwoners hunne vreugde en blijdschap deswege door het uitsteken der vlaggen aan den dag gelegd; dan, daar het Gouvernement geene officiele tijding van deze gelukkige gebeurtenis, ontving, zoo zijn eerst zondag morgen de vlaggen van den Doms-Toren en de publieke Gebouwen uitgestoken en in alle de Kerken den Allerhoogsten voor deze gelukkige gebeurtenis gedankt. Gisteren is deswege groote parade, onder het bespelen van het carillon gehouden, hebbende de ingezetenen dezer stad hunne algemeene vreugde over deze eerstgeborene Vorstelijke Spruit, aan den dag gelegd.

Utrechtsche courant, 26 Februari 1817.

Wilhelmina Helena Pauline Maria, later (sedert 1890) koningin Wilhelmina, geboren 31 Augustus 1880 te 's Gravenhage.

Utrecht 1 en 2 September. Door Z. Exc. den kommissaris des konings is de heugelijke tijding der bevalling van H.M. de Koningin ter kennis gebracht van de gemeentebesturen...

Heden ochtend zeven ure bevestigden 51 kanonschoten het gister reeds alom verspreide bericht. In het Sterrebosch werden met 4 stukken, elk bediend door 3 manschappen van de vestingartillerie, de voorgeschreven minuutschoten gelost.

De parade zal, daar de minuutschoten heden gegeven werden, gehouden worden op morgen 2 Sept. des morgens ten 12 ure in de Maliebaan, door het garnizoen en de dd. schutterij.

De schutterij zal ten 11 ure aantreden op de Neude, behalve de 3. kompanjie, die ten 11 ure op het stadhuisplein aantreedt met het muziekkorps, om het vaandel af te halen van de woning van den luitenant-kolonel-kommandant...

Wij vernemen met genoegen dat, ook ter gelegenheid van de bevalling van H.M. de Koningin, door den kommand. der dd. schutterij bepaald is, dat door het muziekkorps eene openbare uitvoering zal gegeven worden heden avond, op het Lukasbolwerk. De uitvoering zal ten 7 ure plaats hebben. Van wege de vereeniging tot veredeling van volksvermaken, zullen gratis programma's worden verspreid.

Utrechtsch prov. en stedel. dagblad, 1 en 2 September 1880.

KLEINE MEDEDEELINGEN.

<p>Utrecht als Textielstad. — Op 18 November 1937 promoveerde te Leiden tot doctor in de wis- en natuur-</p>	<p>kunde de heer W. L. J. de Nie. De titel der dissertatie luidt: „De ontwikkeling der Noord-Nederlandsche Tex-</p>
--	---

tielververij van de veertiende tot de achttiende eeuw." In deze studie wordt Utrecht als textielstad eenige malen vermeld. Utrecht neemt vóór 1500 als Hollandsche textielstad naast Leiden en Naarden de derde plaats in. „Behalve Naarden (en Leiden als de eerste textielstad) — schrijft de heer de Nie — had ook Utrecht beteekenis als textielstad. De lakenhandel werd reeds in 1270 genoemd, doch de industrie is zeer waarschijnlijk van lateren datum. De ververij nam reeds spoedig een vrij belangrijke plaats in. Reeds in 1395 werd een verbod uitgevaardigd om geveerde lakens in te voeren; het was toegestaan om ongeveerde (Engelsche) lakens in te voeren, deze in de stad te laten verven en de lakens daarna verder te verhandelen. Daar de wantsnijders het verbod blijkbaar niet erg streng in acht namen, zag de Overheid zich genoodzaakt om de bepaling eenige malen, n.l. in 1411, 1445 en 1474 opnieuw uit te vaardigen. De lakenververij moet dus zeker plaatselijke beteekenis gehad hebben, al wijzen de vele overtredingen van het bovenvermelde gebod erop, dat de resultaten der Utrechtsche verwers niet in alle opzichten voldeden. Dat de Utrechtsche lakenververij in vergelijking met die van de Hollandsche steden geen vooraanstaande plaats innam, blijkt ook nog uit het volgende. De Utrechtsche industrie, die geen bijzondere hoogte bereikte, had, evenals de industrie in Nederland in het algemeen, na den dood van Karel den Stoute veel door de onrust der tijden te lijden. De Utrechtsche Overheid trachtte in 1487 de industrie opnieuw te grondvesten, door de uitvaardiging van een uitvoerige keur op de lakennering. De artikelen 55, 56 en 57 van deze keur hebben betrekking op de ververij; belangrijke

voorschriften bevatten zij niet ¹⁾. Het merkwaardige van deze artikelen is echter, dat bij de opstelling van de nos. 55 en 57 een Haarlemsche keur blijkbaar als voorbeeld gediend heeft. Deze beide artikelen stemmen namelijk woordelijk overeen met die van de Haarlemsche keur van vóór 1412 ²⁾. De techniek was in de Hollandsche steden blijkbaar hooger ontwikkeld dan in de Utrechtsche stad."

De zijdenijverheid was — behalve in Amsterdam en in Haarlem — in ons land weinig belangrijk. Een uitzondering echter maakt Dr. de Nie voor Utrecht. „Deze stad — schrijft hij — bezat in het derde kwart der achttiende eeuw een fluweelweverij, die wereldvermaard was ³⁾. Het beroemde Utrechtsche zwarte laken (zwart werd door het koopende publiek algemeen als de meest waardevolle kleur beschouwd) dankte zijn roem niet zoozeer aan de kleur (de blauwe grond, die voor deze kleur noodig was, werd trouwens grootendeels in Leiden geveerd) dan wel aan de perfecte bereiding ⁴⁾”.

De meening is wel eens verkondigd, dat de Utrechtsche lakenververij een zekere renommée gekregen heeft, omdat het Utrechtsche grachtwater zich zoo bij uitstek leende voor de ververij. Hetzelfde is beweerd van het Leidsche water ten opzichte van het Leidsche „zwart". De heer de Nie maakt dan in dit verband melding van het feit, dat het riviertje de Bièvre bij Parijs bekend stond, omdat men met het water uit dit stroompje zoo goed scharlaken kon verven, aan welke omstandigheid de *Gobelins* hun roem te danken zouden hebben. De eerste maal, dat deze overtuigingen in de litteratuur aangetroffen worden, dateert volgens den schrijver uit 1672 (in de „Dictionnaire portatif de Com-